

УДК 94 (477.43).084

БОРОТЬБА ІЗ КРИМІНАЛЬНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ НА ПОДІЛЛІ У РОКИ НЕПУ*Микола Олійник*

Хмельницький національний університет
Україна, 29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11
e-mail: mpoliynyk@ ukr.net

Зростання рівня кримінальної злочинності у наш час робить актуальним вивчення історичного досвіду боротьби з цим явищем на перехідних етапах історичного розвитку. Одним з них був період нової економічної політики (1921-1928 рр.). Масштабність проблеми зумовлювалася глибокою економічною кризою, падінням рівня життя людей, наявністю значної кількості зброї у населення тощо. Поряд із загальними для України факторами у кожному з її регіонів були свої особливості. Вповні це стосується прикордонного Поділля.

Однак проблема боротьби із кримінальною злочинністю на Поділлі у роки НЕПу ще не досліджувалася в українській історіографії. Відтак, метою даної статті є, спираючись на архівні джерела, проаналізувати основні види кримінальної злочинності та боротьбу з їхніми проявами у регіоні.

Серед усіх злочинів у досліджуваний період домінували економічні. Про їхню небезпеку свідчить те, що на боротьбу з ними було спрямовано не лише міліцію, а й ДПУ. У його структурі навіть створили спеціальну економічну групу – ЕКО. Зокрема вона розслідувала справу під кодовою назвою «Конкурент». В її рамках навесні 1924 р. було викрито масштабні злочинні схеми у тютюново-переробній промисловості.

Поштовхом до порушення кримінального провадження стало несподіване сповільнення роботи тютюнових фабрик нібито через брак сировини врожаю 1923 р. У рамках слідства з'ясували, що у 1922-1923 рр. у регіоні було створено 41 папівлегальну тютюнову фабрику кустарно-артільного типу. У більшості з них на одному, рідше на двох, ручному подрібнювальному верстаті працювало до 3 робітників, інколи 5-7, переробляючи тютюн місцевого походження. Зазвичай такі фабрики створювалися на один податковий період – три місяці, а потім зникали, щоб незабаром з'явитися під новою назвою та з трішки оновленим складом. Лише 5-6 артілей постійно функціонували з 1921 р. [1; 2].

У 1923 р. діючі підприємства об'єдналися у

29 легальних фабрик. Центром тютюнопереробки стало містечко Бар Могилівської округи, де працювало п'ять підприємств [3]. Проте, досвід попередньої діяльності дозволяв більшості таких виробництв за теперішньою термінологією «оптимізувати» сплату податків. Так, слідчі на станції Жмеринка виявили, що кожного дня з Бару відправлялося до 30 посилок тютюну вагою від 1 пуда до 1 пуда 20 фунтів до Ленінграда на ім'я Шиндера та Каца, та до Києва на ім'я Берлянда. Тому до Бару з Вінниці 2 квітня 1924 р. надіслали групу з 5 слідчих. Вона впродовж двох днів арештувала 30 членів артілей всіх п'яти фабрик, включно з «плантаторами, які поставляли на фабрики листовий тютюн і комісіонерам зі збуту готової продукції», та 5 інспекторів районної інспектури непрямих податків.

Слідчі виявили масштабні приховування тютюну. Так, лише у дворі фабрики «Якір» у приміщенні, яке формально до неї не мало відношення, виявили 17 пудів листового тютюну. Це при тому, що за 5 попередніх місяців ця фабрика офіційно виготовила 14 пудів 20 фунтів тютюну. Всі п'ять барських фабрик за той же період офіційно виробили 129 пудів 14 фунтів тютюнових виробів, тоді як за даними секретних співробітників (сексотів) і залізничної станції, фактично було виготовлено та відправлено залізницею біля 1500 пудів.

Як з'ясувалося, інспектор Барського району з непрямих податків Кондратюк надавав фабрикам невраховані білі паперові смужки з печаткою, якими ті маркували готову продукцію, не сплачуючи акциз. За це він, як старший дільниці, отримував щомісяця від кожної фабрики по 30 крб. золотом, а помічники інспектора – по 50-60 крб. При обшуку у Кондратюка у скляній банці знайшли 2500 крб. золотом, 600 крб. сріблом і «величезну кількість державних грошових знаків всіх випусків, починаючи від царських [...], причому у самих крупних купюрах». Коли були введені бандеролі, аналог теперішніх акцизних марок, то їх купували на чорному ринку. Податківці домовилися з фабриками, що обліковуватися буде лише

1 пуд з 8-9 пудів готової продукції. Ще одним джерелом прибутку було фіктивне виробництво цигарок, які обкладалися за ставкою акцизу 3 крб. за 10000 штук. Бандеролі, призначені для такої кількості продукції, наклеювалися на пачки тютюну загальною вагою 6 пудів, акциз на які коштував 480 крб. золотом. Тютюнові вироби продавалися по 35-40 крб. Характерно, що кожного місяця на тютюнових фабриках представники місцевої та губернської інспектур непрямих податків проводили ревізії. За їхніми підсумками до Вінниці, на кошти фабрик, їздили місцеві інспектори, зокрема, Кондратюк, і «проводили нагородження своєї братії» [4].

Крім того було виявлено мережу та канали збуту нелегальної продукції не лише до Ленінграда та Києва, а й до Москви, Харкова, Полтави, Кременчука, Катеринослава, Казані, Ангельська тощо. До слідства лише на Поділлі притягнули понад 100 працівників тютюнової галузі та співробітників інспектури непрямих податків, 80 з яких арештували. Зазначимо, що підприємці Ворошилівки, Браїлова та Гнівани спробували за 2500 крб. золотом домовитися з керівником слідства Роголем про відтермінування арешту на два тижні. Фігурантів справи засудили до різних термінів ув'язнення [5].

У 1924 р. Подільський губвідділ ДПУ викрив масштабні зловживання, які були впродовж 1922-1924 рр. у взаємовідносинах цукрових заводів з селянами. Як доповідав начальник подільських чекістів І. Леплевський, великі плантатори у змові з адміністраціями заводів налагодили різноманітні схеми обману як селян, так і держави. Найрезонансною була слідча справа № 383 «Про звинувачення адміністрації, плантаторів і орендарів підприємств Юзефівського цукрокомбінату Вінницької округи» у зловживаннях у ході контрактації. За цим провадженням арештували плантаторів Хакеля та Ківу Ліберманів, Мордка та Мойсея Блітштейнів і членів адміністрації заводу – адміністратора Єфимова, бухгалтера Клапермана, завідувача бурякосіянням Бистрицького й інших фігурантів справи. Слідство встановило, що адміністрація заводу впродовж 1923-1924 рр. шахрайством змушувала селян укладати угоди на контрактацію буряків з великими плантаторами Ліберманами, Блітштейнами та Клаперманом. За це вона отримувала від плантаторів 5% комісійних. Було виявлено родинні та дружні відносини поміж арештованими. Фігурантів справи засудили до різних термінів ув'язнення [6; 7].

Суттєвою проблемою у краї було конокрад-

ство. Для боротьби з ним міліція, за сприяння райвиконкомів і комнезамів, розширила інформаторську мережу по селах. Більше уваги звернули на якісний підбір співробітників міліції та карного розшуку. Завдяки цьому вже у грудні 1923 р. Вінницький окрпарком доповідав, що випадки конокрадства «зустрічаються дуже рідко» [8]. Однак оптимізм виявився передчасним. Як зазначалося у «Політогляді Поділля за березень 1924 р.», конокрадство, навпаки, поширювалося. Було навіть кілька випадків самосуду селян над конокрадами. Зокрема, у Хмільницькому районі Вінницької округи, через бездіяльність міліції, селяни вчинили самосуд над конокрадами, вбивши чотирьох і побивши до напівсмерті п'ятьох [9; 10]. З цього було зроблено висновки, й уже у липні 1924 р. секретар Вінницького окрпарткому доповідав, що міліція змогла «підняти активність з розкриття конокрадства» [11]. Практикувалося проведення показових судів над конокрадами. Так, 4 квітня 1926 р. газета «Червоний кордон» повідомила, що у залі Кузьминського районного селянського будинку судили конокрада з села Шишківці Камлая за крадіжку 5 коней у селі Сергіївка Волочиського району та присудили до 2 років позбавлення волі та поразки у правах [12].

Однак ефективність таких акцій була невисокою. Як зазначалося у доповідній наркома внутрішніх справ і голови ДПУ УСРР В. Балицького до президії ВУЦВК «Про стан конокрадства на Україні та поширення прав ОДПУ в частині адмінвигнання, заслання і замикання в концтабір конокрадів» від 3 січня 1927 р., з 1924 р. по 1927 р. конокрадство майже вдвічі перевищило звичайні крадіжки на селі, що зумовлювалося як високою середньою ціною коня – 159 крб., так і великим попитом. Їх здійснювали переважно кваліфіковані злочинці-гастролери. Вони мали широку мережу спільників, особливо на Поділлі. Зазвичай викрадених у прикордонній смузі та навіть з внутрішніх округ коней переправляли за кордон. До того ж, на відміну від інших злочинів, які розкривалися на 46,6-60%, конокрадство мало розкриття тільки на 34,5-39%. Лише 1927 р. – на 43%.

Тому, на думку В. Балицького, для боротьби з ним потрібно було широко використовувати «такі заходи суворої репресії, як адмінвигнання, а передовсім замкнення в концентраційному таборі». Він зауважував, що звичайне для радянської практики вигнання чи заслання конокрадів у межах УСРР не дає бажаних результатів, бо вони, як «гастролери», досить

швидко налагоджували потрібні зв'язки і не лише самі не переставали красти, а й допомагали конокрадам у місцях вислання. Відтак робився висновок, що боротьбі з конокрадством заважає чинне положення про ДПУ, яке передбачало, що «закрити в концтаборі їх можна лише після 2-х судових звинувачувальних вироків або 4-х припровадженнях в підозрі». Тому НКВС попросив встановити для конокрадів такі ж заходи, як до підозрюваних у бандитизмі, грабежах і розбоях, тобто без зазначених обмежень [13].

Багато клопоту подолянам завдавав кримінальний бандитизм. Весною 1923 р. агенти ДПУ виявити банду Дзюбанчука чисельністю 10-12 осіб, яка впродовж двох років діяла у Вінницькій окрузі. 8 серпня 1923 р. при спробі затримання оперативники вбили отамана. Було заарештовано 7 активних членів банди, 16 осіб, які мали з нею зв'язки. У ході слідства бандити не лише визнали свою вину, а й видали схований «верстат для чеканки фальшивих срібних грошей миколаївського зразка номіналом 1 руб. та 50 коп.». Також у серпні було заарештовано банду Слободянюка у складі 8 осіб, яка діяла у Могилівській окрузі у районі Муровані Курилівці – Калюс [14].

У січні 1924 р. у північних районах Гайсинської округи з'явилася кримінальна банда «Дробот» чисельністю 8 осіб, озброєна «трьома «наганями», трьома гвинтівками та бомбами». Для її знищення було задіяно ДПУ [15]. На території Терешпільського району Вінницької округи у липні 1924 р. активно діяла кримінальна банда чисельністю 3-6 осіб. Голів сільрад, які чинили опір її грабункам, бандити вбивали, а хати палили. Для ліквідації банди були задіяні сексоти карного розшуку та міліції. Вони викрили її конспіративну квартиру у м. Сальниця. При спробі арешту бандити вчинили збройний опір. Міліції вдалося поранити й арештувати одного бандита. Троє під прикриттям ночі змогли втекти. Крім того, паралельно з цим вдалося заарештувати ватажків двох найактивніших кримінальних банд у Юзвинському та Жмеринському районах. Такі успіхи призвели, як писав секретар Вінницького окрпарткому у політлісті за липень 1924 р., до суттєвого послаблення кримінального бандитизму у Вінницькій окрузі [16].

Аналогічні процеси спостерігалися й у інших подільських округах. Зокрема, у Кам'янецькій, після ліквідації у 1924-1925 рр. 14 банд загальною чисельністю 118 осіб, на 60% зменшилося число адміністративних правопорушень. Одночасно зменшилася кіль-

кість карних злочинів і зріс відсоток їхнього розкриття – з 62,66% у 1924-1925 р. до 67,93% у 1925-1926 р. [17]. Проте не всі поділяли захоплення успіхами міліції, особливо після того, як внаслідок «розвантаження бупру», тобто в'язниці, дещо зріс рівень кримінального бандитизму та «приплив кримінальних елементів», зокрема, до Жмеринки [18; 19].

Певною мірою подолян заспокоїла ліквідація ДПУ у березні 1926 р. кримінальної банди під проводом Бойчука, яка тероризувала кам'янчан. За грабежі, вбивства та гвалтування мирних людей 7 ватажків засудили до розстрілу, 11 бандитів – до позбавлення волі від 3 до 10 років з суворою ізоляцією, двох виправдали [20].

Суттєвою проблемою, яка безпосередньо впливала на розвиток злочинності було самогонваріння. Воно зумовлювалося не стільки недородом у 1921-1922 і 1924 рр. та засухою 1925 р., скільки тим, що у селян забирали майже весь хліб упродовж усіх 1920-х років. Селянину постійно доводилося робити нелегкий вибір: або практично задурно віддати результати своєї праці під час податкових кампаній, або приховати хліб і використовувати його для власних потреб. Однак цей варіант був небезпечним через застосування податковими органами «нажиму» під час «викачування» податків. Тому дуже часто перевагу віддавали домашньому гуральництву. Разом з тим, деякі голови сільрад намагалися прикрасити ситуацію та доповідали про відсутність у селі самогонваріння, як це зробив, наприклад, голова сільради с. Баранівки Шушман, звітуючи про роботу 26 квітня 1923 р. на засіданні президії Зіньківського райвиконкому [21].

У цих умовах влада спрямувала на боротьбу з самогонниками міліцію та сільських активістів. Ті проводили по селах труси, вилучали самогонні апарати, закваску та самогон. Самогонників штрафували, конфісковували у них майно, а найактивніших висилали за межі повітів [22]. Зазначимо, що рішення про висилку ухвалював не суд, а президія повітвиконкому, як-от у Кам'янці-Подільському щодо «самогонника і злодія Лобка» [23].

Особливо критичною ситуація стала 1923 р., коли селяни розгорнули виготовлення самогону на продаж, сподіваючись хоч якось роздобути грошей і виконати податки. Округами, зокрема Кам'янецький, розцінили це як прояв контрреволюції й ухвалювали у квітні 1923 р. постанови про штрафкування самогонників на 300 карбованців чи арешт до трьох місяців [24]. На загрозливу ситуацію від-

реагував і ВУЦВК, ухваливши 6 червня 1923 р. постанову «Про надзвичайні заходи щодо боротьби з самогоном». На її виконання відділ управління Подільського губвиконкому надіслав округам циркуляр № 399 від 29 червня 1923 р., яким звинуватив місцеву владу у недостатній боротьбі з самогоноварінням і встановив план порушення у липні кримінальних справ проти самогонників: «Вінницька округа – 700, Кам'янецька – 660, Тульчинська – 370, Проскурівська – 530, Могилівська – 45, Гайсинська – 330 і м. Вінниця – 60» [25].

У губернії розгорнулася кампанія з «викачування» самогону. Місцеві виконкоми поклали відповідальність за здавання самогонних апаратів на апробований під час боротьби з повстанським рухом у 1921-1922 рр. інститут відповідачів [26]. Аналіз щомісячних звітів з губерній свідчить, що на Поділлі обшуків, виявлених джерел і відібраних апаратів було найбільше по УСРР [27]. Зокрема, у Дунаївцях у грудні 1923 р. міліція викрила два самогонні заводи, а власників Котера та Барона арештували [28].

Однак, незважаючи на вжиті заходи, як зазначалося на 8-й окружній партконференції Проскурівщини у грудні 1925 р., виробництво самогону лише збільшувалося [29]. Не випадково окрвиконкоми, як-от Вінницький, впродовж 1925 р. ухвалювали обов'язкові постанови про збільшення розміру штрафу за самогоноваріння до 500 крб., а терміну примусових робіт – до шести місяців [30].

Але це не допомагало. За даними НКВС, на Поділлі у 1926-1927 р. у середньому на 4,3% обшуків вилучався один самогонний апарат і припадало 5,2 л самогону, а у 1927-1928 р. на 3,9% – 6,47 л. На основі цих даних робився висновок, що самогоноваріння «дуже розвинуте» і «його може спинити лише активна діяльність міліції та активу». Для цього потрібно було їх стимулювати.

Відтак у Могилівській окрузі за 1926-1927 р. загальна сума, виділена для преміювання правоохоронців та інформаторів за боротьбу з самогоноварінням, склала 1102 крб. 73 коп. У Тульчинській окрузі преміальних грошей зібрали на суму 7483 крб. 42 коп., з яких 50-60% виплатили міліціонерам, 15-25% – округовим працівникам, а решту перерахували до місцевого бюджету [31]. А вже 4 січня 1928 р. нарком робітничо-селянської міліції В. Балицький обіжником № 1 «Про проведення ударної кампанії із стягнення штрафів на селі» наказав вважати роботу з боротьби з самогоноварінням і виготовленням самогонних апа-

ратів, як з метою збуту, так і для власних потреб, першочерговою та «впродовж місяця провести ударну кампанію з вилучення накладених судами штрафів за це». А вже 5 січня 1928 р. постановою ВУЦВК «Про заходи підсилення боротьби з самогоноварінням» арт. 132 ККУСРР доповнили нормою: «За виготовлення й схов самогону на збут, а також за торгівлю ним у виді промислу – позбавлення волі на реченець до двох років з конфіскацією всього або частини майна, або штраф до 500 крб.». Крім того, посилення боротьби із самогоноварінням вимагали обіжники начальника робітничо-селянської міліції УСРР І. Якимовича [32].

На виконання даних розпоряджень органи міліції та ДПУ на Поділлі посилили зазначену роботу. Зокрема, ДПУ у 1927 р. розкрило підпільну мережу з торгівлі патокою. Вона охоплювала понад 40 осіб з Проскурова, Старосинявського району Проскурівської округи та м. Калинівки Вінницької округи та впродовж кількох років через кооперативну мережу, під виглядом постачання на корм худобі, продала для виготовлення самогону понад 40 тис. пудів патоки. У ході слідства було виявлено аналогічні схеми навколо всіх цукрових заводів Поділля [33].

З особливою зухвалістю ігнорували заборони щодо виробництва та споживання самогону посадовці різних рівнів. Наприклад, Проскурівський округовий відділ ДПУ у вересні 1928 р. доповідав голові окрвиконкому про масштабну пиятику 5 вересня голови, секретаря та членів сільради, серед яких були і кандидати у члени КП(б)У, с. Шаровечка Проскурівського району, яка завершилася бійкою на вулиці впродовж усієї ночі. А коли наступного дня до села «приїхав ксьондз Квасневський хоронити дружину гр-на Здибеля» і потрібно було взяти довідку про смерть, то сільрада не працювала. Довідку виписав, підписав і поставив печатку 16-річний брат голови С. Паюк [34; 35]. Мабуть, належних заходів не було вжито, бо у листопаді 1928 р. начальник Проскурівського окрвідділу ДПУ Камінський доповів секретареві окрпарткому, що члени сільради у Шаровечці влаштовують пиятики «на ґрунті зниження сільгосподатку тим особам, які під закон про зниження не підходять» [36].

Отже, суттєвою проблемою досліджуваного періоду була злочинність, особливо конокрадство. Її масштаби змусили спрямувати на боротьбу з нею не лише міліцію, а й чекістів. До середини двадцятих років їм вдалося ліквідувати кримінальний бандитизм. Це позитивно

вплинуло на зменшення рівня злочинності, крім конокрадства. Непереможеним лихом також залишалося самогоноваріння.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Державний архів Хмельницької області (далі – ДАХМО), ф.П-3, оп.1, спр.7, арк.83.
2. Поділля в період відбудови народного господарства (1921-1925 рр.): Збірник документів і матеріалів / [Ред. кол.: І.О. Пшук (відпов. ред.), А.Г. Бабенко, С.Я. Вінковецький та інші]. – Вінниця, 1957. – С. 389-390.
3. Державний архів Вінницької області (далі – ДАВО), ф.П-1, оп.1, спр.496, арк.2.
4. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.496, арк.1-11.
5. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.496, арк.12-28.
6. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.496, арк.29-50.
7. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.497, арк.45-50.
8. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.41, арк.42.
9. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.40, арк.62.
10. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.497, арк.40.
11. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.45, арк.11а.
12. Конокрадів по голівці не погладили // Червоний кордон. Західно-подільська селянська газета. Газета Кам'янецького і Проскурівського округових комітетів КП(б)У, округових виконавчих комітетів і округових рад профспілок – 1926. – Ч. 26 (197). – 4 квіт. – С. 3.
13. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі – ЦДАВО України), ф.2, оп.1, спр.580, арк.6-7.
14. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.492, арк.34-35.
15. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.42, арк.25.
16. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.45, арк.11а.
17. ДАХМО, ф.Р-337, оп.1, спр.508а, арк.23-23зв.
18. ДАВО, ф.Р-595, оп.2, спр.182, арк.3.
19. ДАВО, ф.Р-595, оп.9, спр.5, арк.85.
20. Зліквідовано банду // Червоний кордон. Західно-подільська селянська газета. Газета Кам'янецького і Проскурівського округових комітетів КП(б)У, округових виконавчих комітетів і округових рад профспілок – 1926. – Ч. 89 (260). – 24 лист. – С. 6.
21. ДАХМО, ф.Р-337, оп.1, спр.100, арк.3.
22. ДАВО, ф.Р-925, оп.1, спр.200, арк.37.
23. Поділля та Південно-Східна Волинь у перші роки радянської влади (в документах та матеріалах) / [Автор-упорядник, передмова, коментарі М.П. Олійник]. – Хмельницький: ХНУ, 2008. – С. 145.
24. ДАХМО, ф.Р-337, оп.1, спр.57, арк.70зв.-71зв.
25. ДАХМО, ф.Р-337, оп.1, спр.57, арк.221.
26. ДАХМО, ф.Р-337, оп.1, спр.113, арк.214.
27. ЦДАВО України, ф.5, оп.1, спр.2118, арк.12-51.
28. ДАХМО, ф.Р-337, оп.1, спр.115, арк.230.
29. ДАВО, ф.П-1, оп.1, спр.10, арк.6.
30. ДАВО, ф.Р-925, оп.1, спр.150, арк.6.
31. ЦДАВО України, ф.5, оп.3, спр.1210, арк.109, 144, 154.
32. ЦДАВО України, ф.5, оп.3, спр.1210, арк.1-3, 87.
33. ДАХМО, ф.П-301, оп.1, спр.152, арк.29.
34. ДАХМО, ф.П-301, оп.1, спр.153, арк.48.
35. ДАХМО, ф.Р-337, оп.1, спр.508-А, арк.31.
36. ДАХМО, ф.П-301, оп.1, спр.152, арк.74.

Олійник Микола *Боротьба із кримінальною злочинністю на Поділлі у роки НЕПу*

У статті проаналізовано основні причини, масштаби та види кримінальної злочинності на Поділлі у період НЕПу. З'ясовано, що до кінця 1920-х рр. рівень злочинності зусиллями міліції та чекістів, крім конокрадства та самогоноваріння, було суттєво знижено.

Ключові слова: бандитизм, злочинність, міліція, самогоноваріння, сексот, чекісти

Олейник Николай *Борьба с криминальной преступностью на Подоллии в годы НЭПа*

В статье проанализированы основные причины, масштабы и виды криминальной преступности на Подоллии в период НЭПа. Выяснено, что к концу 1920-х гг. уровень преступности усилиями милиции и чекистов, кроме конокрадства и самогоноварения, был существенно снижен.

Ключевые слова: бандитизм, преступность, милиция, самогоноварение, сексот, чекисты

Oliynyk Mykola *Combating Crime in Podillya Region during NEP*

The article analyses the main reasons, scale and types of criminal activities in the region of Podillya during NEP. It notes that informers were used often to combat crime along militia. It explores the major form of deviant behavior – the economic crime – in particular in the tobacco industry and contracting (signing contracts) for sugar beet growing by peasants. It clarifies the specific features of combatting criminal banditry and reasons for complications in fighting horse stealing. It explores the «Sisyphian» efforts of the Soviet authorities to fight home brewing and emphasizes that the scale of this illegal activity was a result of antipeasant policy of bilshovyks and lack of will from Soviet and party activists to fight this phenomenon. It finds out that by the end of 1920s the crime, except horse stealing and home brewing, was significantly reduced owing to the efforts of police and informers.

Keywords: banditism, criminality, militia, home brewing, informers, security officers

Рецензенти:

Кринко Є.Ф., д.і.н., професор

Тригуб О.П., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 22.01.2017 р.